

Tudi se je dalo v 19. stoletju tem listinam nov naziv »checker« iz katerega je postalo današnje ime ček ali sek.

Posebno hitro se je razvila uporaba čekov v Zveznih državah Severne Amerike, kjer se celo mezde plačujejo s čeki.

Hitri razvoj čeka je pospešila tako v Angliji kakor v Severni Ameriki ustanova zaračunovalnega načina, imenovanega »clearing«, v posebnih zavodih (clearinghouse), kjer se dnevno zaračunavajo in poravnajo medsebojne obveznosti bank in bančnih poslovalnic z odpisi, pripisi in prepisi iz enega računa na drugega.

Na kontinentu se je ček bolj počasno razvijal. Na Nemškem se je prvi pojavil na tržiščih v Hamburgu in Bremeu. Posebno v Hamburgu je bil trgovski običaj, da niso plačevali v denarju, ampak le z dobropisi in odpisi pri Hamburški banki. V Bremeu so denarni mešetariji posredovali plačila. Šele z upeljavo tekočega (žiro) računa pri Nemški državni banki pa je bil podan povod, da se je v izdatni meri začelo nalagati denar v bankah, ter se potom čekov poljubno razpolagalo z njim. Ko se je potem v najnovejši dobi upeljal povsod poštni čekovni promet — v Jugoslaviji z ustanovitvijo poštne hranilnice v Beogradu tekom zadnjega leta — je postala inštitucija čeka res splošna in pridobila na neprecenljivi vrednosti.

Ček je plačilni nalog, ki se ima izvršiti takoj na pokaz (à vista). Likom menici, ima tudi vsak ček izdatnika (trasant), ki izda nalog, potem poteznika ali plačnika (trasat), na katerega se nanaša nalog plačila in pa naslov prejemnika, komu se mora plačati (remitent).

Bistveni deli vsakega čeka pa so:

1. v besedilu listine izrečno navedena označba »ček«;
2. podpis izdatnika;
3. navedba kraja, meseca, dneva in leta izdaje;
4. naslov poteznika ali plačnika;
5. na plačnika naslovljen poziv, da ima ta iz izdatnikove imovine plačati gotovo svoto.

Posebno bistvo čeka, ki ga loči od menice, je to, da mora kakor poteznik ali plačnik biti imenovana vedno kaka banka, bančni zavod, oziroma poštni čekovni zavod (poštna hranilnica).

Kot prejemnika (remitent) se lahko označi poljubna oseba ali tvrdka, pa tudi izdatnik sam se lahko navede kot prejemnik. To so čeki po naročilu (ordre). Ako se pa naslovu osebe ali tvrdke dostavi »ali prinoscu«, oziroma ako se ima naslovnika sploh izpušiti, tedaj je veljaven tak ček vedno za prinosca. Ček, ki ima kot prejemnika navedeno določeno osebo ali tvrdko, se lahko odštopi potom prenosa (indosira ali žirira) tudi drugi osebi, ako prenos ni zabranjen z navedbo »ne po naročilu« (rekta ček).

Indosiranje je že veljavno, ako

posednik čeka samo svoje ime oz. tvrdko napiše na zadnjo stran čeka (hrbet, in dosso) ter se zove tako postopanje »blancoindosiranje«. — Vsak lastnik čeka lahko tako indosiranje spopolni, lahko pa ček tudi brez izpopolnitve dalje indosira. — Ako se ček indosira na poteznika (plačnika), velja to kakor pobožnica končnega plačila.

Ček se ne more sprejeti ali akceptirati kakor n. pr. menica.

Plačilo se glasi vedno za listi kraj, ki je označen poleg imena ali tvrdke plačnika, oz. ako kraja ni navedenega, pa za kraj, kjer se je ček izstavil.

Plačljiv je vsak ček takoj na pokaz (à vista), in sicer ali v mestu (kraju), kjer je bil izdan, ter govori mo potem o mestnem čeku, ali pa tudi v drugem kraju, nego stanuje plačnik, in imamo opraviti potem z distančnim čekom.

Izdatnik oz. lastnik vsakega čeka pa lahko z opazko »samo zaračunati« počezno čez prednjo stran čeka doseže, da se tak ček ne izplača, ampak se vsota samo knjižno predokaže iz enega računa na drugega. Zaračunitev čeka se smatra kakor gotovo plačilo.

Na Angleškem, kjer se čeka posebno mnogo poslužujejo, se rabijo skoro samo zaračunjevalni čeki (križani, crossed), ker imajo to prednost, da se v slučaju, ako se izgube ali pa ako jih kdo ukrade, ne morejo vnovčiti. V Jugoslaviji ima Narodna banka poleg navadnih tudi zaračunjevalne čeke.

Kar se tiče jamstva, so lastniku nasproti zavezani vedno izdatnik in pa vsi indosanti, t. j. vsi na hrbtni strani podpisani.

V slučaju, da je pa kak indosant svojemu podpisu pristavil opazko »brez porošstva« ali »brez obveznosti« ali »brez jamstva«, potem se ga ne tiče obveza iz njegovega odstopa.

Kdor želi svoja plačila vršiti potom čekov, se mora prijaviti pri kaki banki ali bančnem podjetju, ki mu na podlagi prijave in gotove temeljne vloge olvori tekoči račun. — Banka mu proti potrdilu izda čekovno knjižico s tiskanimi čekovnimi obrasci, ki so tako preluknjani (perforirani), da oslane pri vporabi v knjižici še vedno odrezek (kupon) s knjižnimi opazkami lastnika. Čekovna knjižica se mora skrbno hraniti, da ne pride nepoklican in v roke in se mora ev. izgubo knjižice takoj naznaniti banki, ker banka ni obvezana, preiskovati pravilnost podpisa na čeku in izplača prinoscu gotovino.

Ker so čeki — poleg deviz — do mala izključno plačilno sredstvo svetovnega trga, je njihovo preračunjevanje gotove važnosti. Kupujejo in prodajajo se kakor novci ali katerokoli drugo borzno blago ter veljajo pri tem glede kurza in kurznega lista splošna pravila. Beograjska in zagrebška borza beležita (notirate) devizno (ček-)ceno neposred-

no, to se pravi, da kurz neposredno pove, koliko dinarjev se dobi ozir. se plača za 100 enot tuje veljave (pri šterlingih za eno enoto), izraženih v devizni svoti. Navadno pa se razlikuje dvoje vrst deviz in beleži po dvoje kurzov: za čeke in pa kratkoročne menice, ki dospejo vsaj v 8 dneh, ter za daljšerokne menice.

Kadar borza ne beleži kurza kakih deviz, se vzame za merilo valutni kurz. Določijo pa kurze uradno nastavljeni posredovalci (senzali) in se objavijo v kurzem listu.

A tuj (inozemski) ček moramo vnovčiti isti dan, ko ga kupimo po dnevnem kurzu, ker mine dan ali pa več, preden ga donese pošta na tržišče, kjer je plačljiv. Zatorej pokazni kurz ne velja za dan, ob katerem se beleži, ampak za nekaj rezančno določenih dni, takozvanih poštnih dni k beležnemu dnevu, doma po dva dneva. Ako prištedemo poštnih dni k beležnemu dnevu dobimo kurzni dospeltek; tako n. pr. velja zagrebški devizni kurz z dne 10. maja za 12. maja.

Poleg na podlagi kurza proračunjene svote za tujo vrednost čeka pa morala kupec kakor prodajalec nagraditi tudi posredovalca (banko itd.) in imenujemo to pristojbino kurtažo, ($\frac{1}{100}$ %). Ob kupu se prišteje kupnini, ob prodaji se od iztržka odbije in se vračuni vedno od čiste kurzne vrednosti. Obresti se pri čeki ne zaračunavajo.

Proračunjenje deviz in čekov za one dežele, ki ne notirajo na naših borzah, pa je odvisno od uzanse doletne banke, s katero se je pogodilo za nakup ali prodajo listine.

Hočeš Nočeš Moraš

uvideh, da so »PEKATETE« cenejšie od drugih testenin, ker se zelo nakuhajo in se jih manj potrebuje.

Svetovni blagovni trg.

Splošni trgovski položaj v Srednji Evropi označajo kot nezadovoljiv, to pa vsled dviganja diviz v nekaterih državah. Čehoslovaška pri tem ni prizadeta, Jugoslavija je nekako nevtralna.

KOLONIALNO BLAGO.

Kar se tiče kavinega trga v Hamburgu, poročajo, da je zadnji dvig deviz povzročil na vseh hanseatskih kolonialnih trgih — ti trgi so Hamburg, Bremen in Lübeck — živahen pokret in so se tako konsumentu kakor špekulaciji v pričakovanju še nadaljnega trajnega dviganja cen prav krčevito hitro preskrbeli z lokoblagom; vsled pričakovane poviška zlate carine so iskali posebno že prej zacarinjeno blago. Zelo živahno so delovali tudi hamburški importerji, ki so oddali obširne množine blaga. Dvig cen na kavinem trgu se je pojavil zlasti v dejstvu, da so bile bolj cenene San-

tos - vrste brazilske kave kmalu razprodane in so se na to začeli zanimati za centralno-ameriško kavo. Poleg kave, ki je bila že na trgu, so prodajali in kupovali tudi plavajoče partije, ki so bile še na potu v Hamburg.

Zelo so se zanimali tudi za kakao, zlasti Nemčija sama, in so prodajalci lahko dosegli višje prodajne cene. Promet s prekomorskimi produkcij-skimi trgi pa v tej vrsti ni bil živahen, ker ni bilo — z malimi izjemami — nobenih novih ponudb. Tudi riž se spričo dviga deviz ni mogel držati na prejšnji stopnji. Pač pa so dišave oslale nespremenjene; sicer bi šle tudi rade kvišku, a vsled visokih zahtev prodajalcev ne dobijo kupcev. Bosanske slive, ki gredo v tujino, so na primer na dunajskem trgu od dne do dne dražje.

SLADKOR.

Tendencia kaže navzgor. Ponudb ni veliko. Pri jesenskih naročilih je pa tendenca bolj mirna, ker lepo vreme obeta zadovoljiv pridelek v Češkoslovaški. Po statističnih podatkih so znašale sladkorne zaloge v Češkoslovaški 1. aprila 260.714 ton napram 262.364 tonam v prvem polletju gospodarskega leta 1921/1922. Sicer je bila letošnja produkcija za 70.000 ton večja kakor lanska, zaloge so pa vendar manjše; zato upravičeno pričakujemo, da ne bo v začetku nove kompanije nobenih bistvenih preostankov. Za domači konzum so rezervirale rafinerije na Češkem, Moravskem in v Šleziji okoli 2¼ milijona meterskih stotov rafin. sladkorja, od koje množine so porabili do konca marca že 206.906 ton napram 168.835 tonam v letu 1921/22.

Pogajanja med vlado in sladkornimi rafinerijami so sedaj končana; rafinerije so izjavile, da ne bodo izvedle nameravanega poviška.

Na svetovnem trgu je tendenca bolj mirna; zlasti londonski trg je javil nižje cene, utemeljene s prodajami na novojorškem trgu, ki jih je izpeljala tamošnja špekulacija vsled zakonitih odredb proti sladkorni borzi.

MAŠCOBE IN OLJE.

Na svetovnem trgu je dosedanja trdna tendenca glede olja nekoliko odnehala; zlasti angleški trgi javljajo za kopro in za palmova zrna nižje kurze, pravtako poročajo Holandska o znatno znižani ceni za laneno olje. V Hamburgu so padle cene za kopro za sedem šilingov. Približno v isti izmeri padajo cene za sojafizol, za kokosovo olje s Ceylona itd.

Berlinski trg je premagal pomanjkanje surovega masla in se je proizvajanje bistveno pomnožilo; v Berlinu notira prvovrstno maslo 7 tisoč mark, drugovrstno 6400—6600. Mast gre v ceni gor, ker zahteva Amerika zvišane cene, margarina se pa ne proda dosti. Dunajski trg je tako glede olja kakor glede maščobe stalen.

Povpraševanje po škrobu po

LISTEK.

Gustav Freytag.

Dati - Imeti.

(Nadaljevanje.)

Kar je sledilo plesu, so bile za Antona le nejasne podobe, kakor v sanjah. Videl je samega sebe, da je stopal s Finkom skozi dvorano, slišal svoj glas, ki je govoril s Finkom in drugim gospodi o raznovrstnih stvarih, opazil samega sebe pred domačo damo, kateri se je priklonil in ji izrekel zahvalo, zdelo se mu je, da mu je podal neki sluga površnik, nakar je segel v žep in istemu stisnil nekaj v roko. Vse to je videl kot skozi mračno steklo. Le nekaj je videl razločno, namreč beli damski plašč s svilo obrobjen. Še enkrat se je iz velikih oči vprl vanj poln in žareč pogled in z njenih ustnic je slišal še šepet: »Lahko noč!« Kar se je potem godilo, so bile zopet le sanje, da je namreč stopal s Fin-

kom po stopnicah navzdol in le napol slišal zasmehljivo prijateljevo govorjenje, da je došel v svojo malo izbo, prižgal svečliko in se ozrl okrog sebe, ali stanuje v resnici tukaj, da se je nato počasi sčel in se še v poslelji čudil, kako je mogel doživeti vse te krasote, ter da je končno utrujen zaspal.

Do tem velikem večeru so se plesne ure redno vršile. Ko je prestal Anton prvi ognjeni krst, se je med blestečimi oblekami, odličnimi imeni in blazinastimi sedeži z vsitimi grbi kmalu počutil domačega. Postal je koristen član venčka, kajti po dveh čednostih, namreč po četu do reda in dolžnosti se je bistveno razlikoval od večine drugih gospodov. Ti plesni venčki niso bili navadna plesna šola, kajti smatralo se je, da so vsi udeleženci že predelali prve začetke te umetnosti; imeli so bolj namen, da navadijo nove plese, in da spravijo prijateljske rodbine v udobne in neprisiljene odnošaje.

Pokazalo se je kmalu, da je bil drugi del namena Finkovemu srcu popolnoma po godu, toda učenja novih plesov se je udeleževal z večino svojih tovarišev z neodpusljivo mlačnostjo. Pogostoma je prihajal šele proti koncu plesne ure, salon je smatral le kot priložnost, da mlajše dame lahko draži in da se more z zrelejšimi lepoticami eno uro zabavati. V nemalo ogorčenje plesnega mojstra je zastopal načelo, da si v vseh slučajih, kjer se z navadnim korakom zaostane, lahko pomaga z dirkanjem, in da je pri vseh plesih edina zabava ta, da se redno skače iz takta in polagoma pride zopet vanj. »Gospod Fink,« je tožil plesni mojster, »to ni vendar nikak ples; v tem ni nikake umetnosti!«

»Saj je tudi ni treba,« je odvrnil Fink, »kaj ima umetnost opraviti pri naših plesih? Kar tu mladino poučujete, ni nič drugega, kot nekako družabno vršenje okrog nekega imaginarnega središča. Zame je to predolgočasno, zato si izbiram svojo pot.« In temu svojemu načelu je

ostal zvest, z nesrečnimi žrtvami, do katerih se je ponižal, je dirkal skozi vrste plesalcev, iz tega koča dvorane v drugi kot, iz takta in zopet v takt, kot se je pač zdelo prikladno njegovim volji.

Nasproti temu ekscentričnemu naziranju, ki je imelo v plesni šoli žalibog mnogo pristašev, se je pokazal Wohlfart tudi pri tej priliki kot moža na svojem mestu, ki zna z vnemo izvrševati dolžnosti, katere mu nalaga družabnost; prihajal je točno, izpuštil ni nobenega plesa, bil vedno dobre volje ter se z veseljem zavzemal za mlade dame, katere so drugi plesalci zanemarjali. Ker je vsled brezskrbnosti Finka in njegovih tovarišev kmalu nastalo pomanjkanje plesalcev, je postal Anton v kratkem času glavna opora salona, ljubljene plesnega mojstra in zaupnik mladih dam. Njemu samemu se je v teh urah prelivala po žilah sama blaženost in njegov veselo zamaknjeni obraz je vzbujal, kot nekaj nenavadnega, pozornost pri mladih in starejših damah. Prve je to po-

škrobnih fabrikatih je bilo v zadnjih dneh zelo živahno. Tendence vseh izdelkov kaže navzgor, ker rastejo cene surovine.

BOMBAŽ.

Tako v Novem Yorku in Novem Orleansu kakor v Liverpoolu in Aleksandriji je notiral bombaž v zadnjem času niže kakor prej. Samo vzhodnoindijske kvalitete so nekoliko kolebale in se zdi, da indijski štrajk v predilnicah ni imel posebnega vpliva. Sicer so pa indijski predci omejili že precej časa svoje nakupe na najnujnejšo potrebo; tudi japonski predci so bili zelo oprezni. Kako hitro bodo le ti bolj zgrabili, moremo računati s hitrejšim naraščanjem cen. Precej obsežna je bila zadnje čase kupčija z vzhodnoafriškimi bombažem in je šlo iz Bombaya ven zelo veliko tega bombaža tudi na Japonsko. Na hamburškem trgu so veliko prodali, bodisi v razpoložljivem blagu kakor za poznejšo pošiljatev. Lokalne zaloge so se v Hamburgu zelo skrčile in posebno boljših skladiščnih kvalitete je zmeraj manj. Kitajski bombaž ima trdno tendenco, ker je kitajska vlada z odredbami omejevala eksport tega blaga. Od drugih provenienc so povpraševali zelo tudi po argentinskih kosmih, ki pa napram padajočim ameriškim cenam bombaža niso mogli obdržati svojih cen.

Na trg v Bremenu so prišla poročila o zadnji ameriški bombaževi žetvi. Obdelani svet se je večinoma povečal in je pričakovali dobrih rezultatov. Prefil je glavni hrošč, a so lo nevarnost odstranili s primernim postopanjem in kratak mrz je prišel na pomoč.

VOLNA.

24. aprila je bila v Londonu velika dražba volne, ki je bila izključno mešana, dočim fine volne ni bilo dobihi. Kupovala je Anglija, vendar si je zasigurala Amerika boljše vrste. 25. aprila so pa ponudili večje množine merino-volne in so se dobili takoj tudi kupci. Primerjajoč cene te dražbe z dražbo prejšnjega meseca, opazimo 10 do 15 odstotkov višje cene. Ob istem času je bila dražba tudi v Avstraliji, kjer se je razvil živahen kupovalen konkurenčen boj med Ameriko in Avstralijo. V primeri z dražbo, ki se je vršila teden prej v Sydneyu, so šle cene za 5 do 12 odstotkov kvišku. O trgu v Argentini poročajo, da je promet prav živahen in da je merino-ovac v Buenos Aires zmeraj manj. Cene so šle vsled tega kvišku in vendar ni bilo povpraševanje po merinos zato slabše. V Južni Afriki je sezija za polejno volno končana in cene so šle zelo gor. Splošno je bilo opaziti veliko večje povpraševanje po volni kakor prej, posebno v Nemčiji. Na Nemškem je sedaj v volneni industriji zaposlenih zopet vseh 100%, ki so bili zaposleni prej, kar utemeljuje s poslabšanjem marke. Zanimivo je tudi poročilo, da bodo imeli

trdilo v prepričanju, da je dober mladenič, in drugé so tem bolj verovale, da je nepoznani princ. On sam pa je najbolje vedel, zakaj je bil tako srečen. Vse njegove misli in kretnje so se v tihem nanašale na njo, na neomejeno vladarico njegovega srca. Vse plese in vsako zabavo s kako drugo damo je smatral le kot okrasek okrog njenega bleščečega se imena. In ni ji služil brez uslišanja; z njim je ravnala kot s stari prijateljem med tujci ter ga večkrat zaprosila, naj pleše ta ali oni ples z njo. Nikoli se ni poprej odstranil, dokler ni ona zapustila dvorane; tedaj pa se je postavil v bližino vrat, da prejme od nje še zadnja naročila, zadnji pozdrav, in ujame zadnji pogled iz njenih bleščečih oči. In tudi njeno oko je, kakor hitro je stopila v dvorano, iskaje švigalo po skupinah črnooblečenih gospodov, dokler ni zapazilo Antonove osebe; šele tedaj se je v razsvetljenih prostorih čutila popolnoma domačo.

(Dalje prih.)

odslej naprej vsako leto tudi v Debrečinu na Ogrskem volneni trg, letos v juliju. Sicer je pa na ogrskem volnenem trgu popolna stagnacija, ker so stare zaloge do zadnjega razprodane. Vlada pa veliko zanimanje za novo strižo.

KOŽE IN USNJE.

Iz Berlina poročajo, da kož zopet primanjkuje in jih kupujejo vse vrste po zvišanih cenah. Na usnjenem trgu je promet v veliki trgovini precej živahen, v mali pa zelo miren. Na čevljarskem trgu zelo zahtevajo sezijsko blago, vendar pa trgovci s cenami niso zadovoljni. Na Dunaju je promet z narejenim usnjem bolj slab in tudi tranzitni promet je zelo omejen. V čevljarski obrti so se zaradi večjih obratnih stroškov v detajlni trgovini cene malo dvignile, v veletrgovini pa so ostale nespremenjene. Sedaj je trgovina s čevlji zastala, upajo pa na binkošne praznike.

ZELEZO.

V Poruhrju na Nemškem je vsa železna industrija zastala. Veliko obratov so morali vsled zastoja prodaje že pred več tedni omejiti; da so pa delavce vsaj deloma lahko zaposlili, so delali veliko za zalogo. To stanje se pa ne bo obdržalo, ker sta trgovina in neposredna poraba napram novim kontraktom zelo oprezni, dočim morajo na drugi strani odjemalci, ki so skoraj brez posla, spraviti blago veliko pod dnevno ceno na trg.

Veliko ugodnejša so poročila z južnonemškega železnega trga. Odkar je marka padla, je postalo povpraševanje po prijemljivem blagu bolj živahno; in dočim so za časa markine stabilizacije večkrat ponujali blago iz druge roke pod cenami južnonemške železne centrale, so te ponudbe sada prenehale, izvzemši pločevino, ki je pa tudi bistveno dražja kot prej.

Glede železnega trga na Vzhodnem Francoskem poročajo, da so v Loaringiji odprli zopet dva plavža. Vendar je pa je še zmeraj premalo blaga, tega in onega. Cene za valjano železo so se nekoliko znižale, so pa še zmeraj višje kakor cene belgijske industrije. Tudi v Luksemburgu primanjkuje surovega in Tomasovega železa. Dočim je valjanega že malo več in se naročila izvršujejo. V Saarski kotlini je položaj nespremenjen in je od trideset plavžev jih samo pet v obratu.

Glede cen je omenili, da se bodo ravnale v prihodnjih dneh po dviganju ali padanju deviz; saj vidimo, kako je marka občutljiva.

Češkoslovaška železna industrija je zelo zaposlena, lovarne valjanega blaga so za maj in junij že razprodane, to se pravi, imajo dovolj naročil; naročila za fino železo pa že sploh dolgo časa ne sprejemajo več. Cena za železo v šibikah je šla že nad 200 Kč za 100 kg in se bo najbrž še dvignila.

KOVINE.

Na kovinskem trgu je bila tendenca navzgor začeloma trdna, se je potem umirila in cene so se malo znižale. Splošno se pa cene posameznih kovin normalno razvijajo. Po bakru nekoliko časa niso posebno povpraševali, živahno pa po aluminiju. Trg kovinskih odpadkov je bil miren, cene so šle polagoma navzgor; tudi tukaj je bilo povpraševanje po aluminjskih odpadkih bolj živahno kakor po drugih.

Trgovci si bo iz teh podatkov lahko ustvaril jasno sodbo o razmerah na svetovnem trgu v začetku maja.

M. Savič:

Naša industrija in obrti.

(Nadaljevanje.)

V Osijeku se nahaja »livarna za železo in strojna tovarna«, ki je delniška družba, in vliva razne litine iz železa za železne konstrukcije, kakor tudi kotle ter popravlja razne stroje. Ta tovarna je najmoderneje

montirana in je spojena z železniškim tirom. Dnevno lahko vliva do 5.000 kg železa in sicer litine, ki so do 5.000 kg težke. Ima tri peči za vlivanje. Tovarna izdeluje razne vijake in matice in vse vrste nit. Izdeluje železne konstrukcije, velike rezervare, kotle, železne droge, dalje poljedelske stroje, stroje za predelavo železa in lesa, kakor so žage, stružnice, vrtnale stroje itd., ter plinovne motorje itd. Zaposluje okoli 160 delavcev. Ima parni stroj s 75 HP in 85 delovnimi stroji.

V Zagrebu se nahaja »Jugoslovanska industrija motorjev, delniška družba«, ki je lepo montirana in specijelno urejena za popravila avtomobilov in ostalih motorjev, kakor tudi za izdelavo strojev, avtomobilov in motorjev.

V Karlovcu obstoja »Ites«, jugoslov. tovarna za električne stroje, delniška družba, ki izdeluje in popravlja električne stroje. Tovarna je lepo urejena.

V Zagrebu se je osnovala »Prva hrvaška tvornica pil«, A. Haber in sin, ki izdeluje nove in popravlja stare pile.

V Kraljevicu obratujejo tovarne Ganz - Danubius, pomorski arzenal, ki izdeluje nove vojne in trgovske ladje in čolne ter tudi popravlja vse čolne brez razlike. Ta pomorski arzenal ne more postati vsled bližine Italije naš glavni trgovski arzenal, je pa prikladen za izdelavo trgovskih brodov in za njih popravilo. V njem dela sedaj 350 delavcev.

Poleg teh obstoja: V Belovaru tovarna kovinskih izdelkov Julio Lauš i drug; v Bezenici tovarna za kovinsko blago, livarna za železo in jeklo. Ta tovarna ima tudi električno peč za topljenje surovega železa in pa topilnico jekla in kovin. Letno topi 1.300.000 kg. Poleg teh tovarn so še pomembne delavnice g. Josipa Klariča v Osijeku za popravila strojev; g. Josipa Paspas, delavnica za popravilo in izdelavo električnih motorjev in izdelavo električnih baterij v Zagrebu, kakor tudi dve večji delavnici za popravilo in izdelavo strojev v Karlovcu. Poleg njih obstoja še nekoliko večjih delavnic za popravila strojev in avtomobilov v Zagrebu.

V Belišču ima podjetje Gutmanna d. d. lepe delavnice za popravila strojev in vagonov ozkoširne železnice, ki je 180 km dolga. Isto podjetje je izdelovalo v svojih delavnicah tudi nove vagonne.

Poleg teh privatnih delavnic se nahaja tudi državna delavnica za popravilo vagonov v Zagrebu, v Srbskih Moravicah in Slavonskem Brodu, katere vodi ministrstvo sabobračaja. Artiljerijsko-tehnični oddelek vojnega ministrstva ima v Zagrebu vojno delavnico za popravila. Poleg teh državnih delavnic bi bilo treba osnovati šole in poleg obrtnih šol pri večjih tehničnih zavodih.

Hrvaška in Slavonija ima železne rude, ki se nahajajo v podaljšanju terena Bosanski Sanski Most-Novina in ko se tam osnuje velika železna industrija za izkoriščanje teh ogromnih rudišč, se bo začelo tudi z izkoriščanjem malih rudišč na Hrvaškem. Ker bo za to veliko bosansko industrijo koristno, da se bo nahajala na Savi, se bo osnovala ta industrija ob Savi z bosanske in hrvaške strani. Na Hrvaškem in Slavoniji se industrija lepo razvija in potrebuje veliko število sposobnih strojnih strokovnjakov, vsled česar bi bilo treba pri tehnični srednji šoli v Zagrebu osnovati še tečaj za strojništvo in elektrotehniko, da bi se vzgojilo potrebno domače strokovno osebje. Potem te šole bi dobili tudi strokovno osebje za železno industrijo, posebno pa za strojno industrijo.

Ker vlada na Hrvaškem in Slavoniji velika potreba poljedelskih strojev, bi bilo treba na državnem posestvu v Vojvodinem dvoru v Baranji pri mehaničnih delavnicah tudi osnovati šole za poljedelske stroje, kjer bi se šolali bodoči poslovodje za tovarne poljedelskih strojev.

95. Industrija železnih izdelkov v Vojvodini.

V Vojvodini se je razvila industrija železnih izdelkov v obliki obrti, in sicer kovaškega in ključavničarskega obrta in kot pomožna industrija za popravila poljedelskega orodja, opreme in strojev, za popravila mlinov in za izdelavo pohištva. Obrti dobro prosperirajo, v kolikor se tiče popravil poljedelske opreme in izdelave voz. Kolikor se tiče industrije, pa je stanje sledeče:

V Novem Sadu se nahaja: 1. livarna in tovarna za stroje g. Sig-munda & druga, ki zaposluje 35 delavcev; 2. tovarna za stroje g. Jakoba Reisa, ki zaposluje 16 delavcev. V Velikem Bečkereku pa sta osnovala gg. Bürger in Grünwald železo-livarno in tovarno strojev.

V Veliki Kikindi se nahaja tovarna za stroje g. Mihajla Bona. Ta tovarna ima parni stroj z 20 HP in motor na olje z 12 konjskimi silami. Izdeluje krunjače, brane, opekarske stroje, stiskalnice za železo itd. in zaposluje 200 do 280 delavcev.

(Dalje prihodnjič.)

Izvoz in uvoz.

Izvozna carina na surove kože v Italiji. Da se onemogoči izvoz, se je zvišala izvozna carina na kože.

Kontingentiranje izvoza živine v Rumuniji. S 1. junijem je iz Rumunije zopet dovoljen izvoz živine in bo vlada določila kontingent, ki bo dovoljen za izvoz.

Narodno gospodarske zadeve. Industrija.

Tvornica za letala. Na zadnji seji ekonomsko-finančnega komiteja ministrstva so razpravljali tudi o ustanovitvi tvornice za letala v Jugoslaviji. Vprašanje bo prišlo v parlament, ker tako velikih izdatkov vlada sama ne more dovoliti. Pač pa so sklenili pozvati domače industrije, da izrazijo o tem projektu svoje mnenje. Če ne bo mogoče tvornice ustanoviti z domačim kapitalom, bi poskusili dobiti potrebno opravo iz Nemčije na račun reparacij.

Poljska industrija papirja. Izza januarja delajo vse tvornice s polnim obratom in proizvajajo mesečno okoli 400 vagonov papirja.

Carina.

Oprostitev uvozne carine na Sušaku. Ekonomsko-finančni odbor ministrstva je sklenil na svoji seji dne 10. t. m. sledeče: Od plačila uvozne carine se oproste vsi uvozniki Sušaka in tretje cene in sicer za ves alkohol, ki se nahaja v njihovi posesti. Isto tako za sladkor v količini izpod 5000 kg. Za količino nad 5000 kg se bo plačala samo polovica uvozne carine. Polno carino bodo plačali samo trgovci, ki so tri leta trgovali s sladkorjem.

Plačilo carine potom carinskih kaznic. Na inicijalivo pridobitnih slojev je g. minister za finance z razpisom z dne 27. februarja 1923, br. 11.340, objavljenem v Uradnem listu št. 27 od 20. marca 1923 (pod št. 134) odredil, da se sme za plačilo carine in drugih državnih pristojbin, ki se pobirajo pri carinarnicah, uporabljati carinske kaznice podružnice Narodne banke. Podružnice izdajajo carinske kaznice na vsote, položene v kovanem zlatu ali v bankovcih. Ako pa ima kupec žirovni račun na bančnem sedežu, od kate-rega zahteva carinsko kaznico, mu ni treba za kaznico polagati gotovine, nego lahko dobi to kaznico v breme svojega žirovnega računa. Z uvedbo carinskih kaznic se je ob sedanjem pomanjkanju gotovine hotelo omejiti gotovinski promet in ga olajšati, ker so se pripelili slučajni, da posamezne tvrdke, da si razpolagajo z zadostnimi denarnimi sredstvi, niso mogle pravočasno dobiti za plačilo carine potrebne gotovine. Našim interesom pomen in namen te ugodnosti očitno ni zadosli znan. Vsaj drugače ni mogoče tolmačiti dejstva, da sta se dosedaj v Ljubljani poslužila takozvane-ga brezgotovinskega prometa za pla-

čilo carine le dva interesenta, dočim izdajajo druge podružnice, n. pr. ona v Zagrebu, dnevno 20 do 30 carinskih nakaznic. Interesenti se opozarjajo, naj se v polni meri poslužujejo ugodnosti brezgotovinskega prometa in s tem tudi od svojih strani pripomorejo, da se pomanjkanje gotovine po možnosti omeji.

Davki.

Avstrijski davek na poslovni promet. Od 1. maja t. l. pobirajo avstrijske carinarnice 1 odstotni davek na poslovni promet od moke in žitnih izdelkov, ki se uvažajo v Avstriji po železnici ali po parobrodih. Pri pobiranju davka se smatrajo za vrednost blaga sledeče povprečne cene za lono: pšenica 4 milijone kron, rž in ječmen 3.100.000 K, oves 2.700.000 K, koruza, ajda, pšeno 3.100.000 K, žitna moka 2.000.000 K, pšeničen zдроб 6.900.000 K, koruzen zдроб 4.500.000 K, ješprenj 5.000.000 K, kaša 5.400.000 K. Od te povprečne vrednosti se pobira davek na poslovni promet le, ako se ne predloži originalne fakture ali ne napove vrednosti. Odkar se pobira pri carinarnicah davek na poslovni promet, se je opustilo pobiranje do tedaj običajnih manipulacijskih pristojbin.

Dobava, prodaja.

Dobava moke. V intendantri Dravske divizijske oblasti v Ljubljani se bo vršila dne 25. maja t. l. ob 11. uri dopoldne ofertalna licitacija glede dobave 360 fisoč kilogramov pšenične krušne moke (tipa 80 %). Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava steklenih plošč. Pri ravnateljstvu drž. železnic v Subotici se bo vršila dne 25. maja t. l. ofertalna licitacija glede dobave steklenih plošč. — Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava sodov in uteži. V pisarni smodnišnice v Kamniku se sklene dne 28. maja t. l. ob 11. uri dopoldne di-

rektna pogodba za dobavo 2000 komadov sodov za pakovanje smodnika po 100 kg in 47 komadov medenih uležev. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Oddaja izdelovanja službenih oblek. Pri ravnateljstvu drž. železnic v Subotici se bo vršila dne 26. maja t. l. ofertalna licitacija glede oddaje izdelovanja poletnih oblek za osobe državne železnice. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava prediva. Pri ravnateljstvu drž. železnic v Subotici se bo vršila dne 25. maja t. l. ofertalna licitacija glede dobave prediva. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Iz naših organizacij.

I. redni letni občni zbor gremija Irgovcev za sodna okraja Ribnica in Velike Lašče ter občin Draga in Trava kočevskega sodnega okraja s sedežem v Ribnici. Dne 6. maja t. l. se je vršil I. občni zbor gremija Irgovcev v Ribnici v salonu A. Podboj v Ribnici. Udeležba je bila malenkostna. Načelnik g. Divjak pozdravi navzoče ter obžaluje, da se Irgovci lako malo zanimajo za svoje stanovske prireditve. V svojem govoru omenja dalje v širšem obsegu delovanje gremija, osobito pa poslovanje »Zveze Irgovskih gremijev in zadrug«, ki je zastopala na različnih zborovanjih v Ljubljani kakor tudi v Beogradu Irgovske interese. — Nato prečita računski sklep za leto 1922., ki izkazuje gotovine koncem leta 10.528 Din 55 p. Na predlog pregledovalca računov g. E. Pakiža se dá odboru absolutorij. — Proračun za leto 1923. izkazuje vseh potrebščin 4614 Din, katere je treba pokriti v smislu § 14. pravil z dokladami na pridobinski davek članov. — Gremij šteje danes 347 članov, in sicer neprotokoliranih 174, protokoliranih pa 24. Na posamezne Irgovske stroke se dele člani sledeče: 1. Trgovine z mešanim blagom 83; 2. z lesom

128; 3. z živino 34; 4. branjerij 22; 5. Irgovine s slaščicami in galanterijo 24; 6. z usnjem in narejenimi čevlji 10; 7. z zobolrebci 3; 8. z jajci, kokošmi in maslom 42; 9. s poljskimi in gozdniimi pridelki 13; 10. z vinom na debelo in v zaprtih posodah čez ulico 6; 11. s suho robo 18; 12. z obleko 1; 13. z manufakluro (kramo) 7; 14. prodaja kruha 2; 15. Irgovina z zelenjavo 3; 16. z lončeno robo 1; 17. Irgovina z zverinskimi kožami 2; 18. Irgovina s košarami 1. — Seveda bi se lo skupno število ne ujemalo s številom članov, ker izvršujejo nekateri Irgovci v svojih obratnih prostorih po več Irgovskih strok. — K zadnji ločki dnevnega reda je podal Zvezni lajnik g. I. Mohorič članom razna pojasnila, na kar je ob pol peti uri popoldne zaključil načelnik zbor.

Trgovski register.

V trgovski register so se vpisale nastopne firme: Celjska posojilnica d. d. v Celju; Brača Mulej, Irgovina z lesom na Lancovem pri Radovljici; Klemenčič in Kokalj, lesna industrija v Lescah; A. A. Baker & Co., Succ. (London S. W.) d. z. o. z. v Ljubljani (uvoz špirituoza angleškega izvora, vin čaja, kave itd.); »Brata Eberl« nasledniki Martinc, Černe & Co., pleskarstvo, likarsvo in črkoslikarstvo, d. z. o. z. v Ljubljani; »Draga«, lesna Irgovska in industrijska družba z o. z. v Ljubljani; »Jakor«, kovinska tehnična tovarna, d. z. o. z. v Ljubljani; »Lipolič«, Ivrnica umetnega marmorja, d. z. o. z. v Ljubljani; Ljubljanska gradbena družba z o. z. v Ljubljani; »Mexida«, mednarodna eksportna in importna družba z o. z. v Ljubljani; »Silva«, industrijska in Irgovska lesna družba z o. z. v Ljubljani; »Unita«, lesna in Irgovska družba z o. z. v Ljubljani; Moravec & Antončič, vulkanizacija gumija v Mariboru; Narbeshuber in drug, instalacija in proizvajanje električne sile itd. v Mostah pri Ljubljani; Pražarna Zika, d. z. o. z. (praženje žitne kave itd.) v Rožni dolini pri Ljubljani. — Izbrisale so se: Slovenska eskomptna banka (fuzija s Trgovsko banko) v Ljubljani; Vovk & Benko, Irgovina z mešanim blagom v Mlinu; L. R. Schütz, ing. Pavlin in drug, keramična industrija Petrovče pri Celju (zaradi prodaje).

Književnost.

Slovenska kuharica. — Opažamo, da se novo življenje probuja na našem književnem polju. Vsekako razveselji-

vo, da celo sedanje neugodne denarne razmere ne ovirajo agilnosti Slovencev, njih težnjo navzgor. Pri tem ne pride le leoreliška stran ved in znanosti na svoje, ampak književnost se je začela ozirati tudi na njih praktično stran in začela podajati javnosti knjige praktične vsebine v splošni dobrobit ljudstva. Take praktične vsebine je sedaj na novo izišla sedma izdaja Magdalene Bleiweisove knjiga »Slovenska kuharica«; izpopolnila in predelala S. M. Felicita Kalinšek, šolska sestra in učiteljica na gospodinjski šoli. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. — Cena v platno elegantno vezani knjigi 230 dinarjev.

Tržna poročila.

Cene kožam in usnju v Sloveniji so bile te dni sledeče: konjske kože (komad) 175 Din, govje gornje kože 15 dinarjev 1 kg, telečje 22.50 Din 1 kg, prešičje 9 Din 1 kg, gornje usnje 105 do 114 Din 1 kg, podplati 140 Din 1 kg.

Cene petroleju in bencinu so bile sledeče: petrolej v Zagrebu 7—725 Din 1 kg franko Zagreb, v Belgradu 7 do 7.20 Din kg, v Varšavi 1350 p. m. za kg. Bencin: v Jugoslaviji povprečno po 16 do 17 Din 1 kg, v Varšavi 4500—6100 poljskih mark 1 kg.

Les: V zadnjem času je uspelo, da so se prodale značajne količine hrastovega gradbenega lesu v Francijo in Belgijo, dočim mehak gradbeni les ne pride dalje nego v Italijo. Tendenco na lesnem trgu se še ni pojasnila, ker se še ne verjame v trajno zboljšanje dinarja. Povprečne cene poslavno slavonska poslaja so bile prošli leden nastopne (v Din): hrastovi hlodi I. 2000 do 2200, II. 1400 do 1600, hrastovi hlodi za furnirje 2400 do 2700, fino hrastovo blago 2500 do 3500, hrastovina na zrcalni rez 3000 do 4000, stavlji 2000 do 2500, hrastov les izbran 4000 do 5000, francoske doge za 1000 komadov 15 tisoč do 18 tisoč, ozki surovi frizi 1000 do 1200, široki 1400 do 1600, bukovi hlodi I. 250 do 300, bukovi frizi 750 do 800, jasenovi hlodi I. 500 do 650, brestovi hlodi I. 450 do 550, mehak lesan les 350 do 450, hrastovi brzojavni drogi 50 do 70, hrastovi železniški pragi 33 do 51, bukovi železniški pragi 40 do 50, les za kurjavo bukov I. vagon 2750 do 3200, bukov II. vagon 2200 do 2300, mešan les za kurjavo 2400 do 2700, oglje vagon 10.000 do 11.000.

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov
**velenjski, šentjanški in
trboveljski premog**

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno I^a čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. centrala v Ljubljani,
Miklošičeva cesta 15./II.

Podružnica v Novem Sadu (Bačka).

Oglašajte v
**Trgovskem
listu**

Alojz Drogenik
Celje

Manufakturna trgovina

Na drobno.
Na debelo.

FERROSTAAL D. D.

ZAGREB, Wilsonov trg 7.

PONUJA ves potrebni v SHS ležeči marerijal za ozkotirne in normalne železnice, n. pr. tračnice, spojnice, vijake, žebije, vozčke vsake oblike in za vsako svrhu, njih dele, lokomotive, potem pločevino, kovino za ležaje, vse stavbeno železo, jeklo vsake vrste.

Zastopnik za Slov. nijo:

FRANC HOČEVAR, Ljubljana, Miklošičeva cesta 36.

TISKARNA MERKUR

Tiska časopise,
knjige, brošure,
cenike, pravila,
koledarje,
posetnice

TRGOVSKO-INDUSTRIJSKA DELNIŠKA DROŽBA

Ljubljana

Simon Gregorčičeva ulica

Tiska Irgovske in
uradne tiskovine,
pisemske kuverte
in druge
tiskovine

Priporočamo:

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
Najboljši šivalni stroji v vseh opremah Gritzner, Kaiser, Adler za rodbinsko in obrtno rabo, istolam igle, olje ter vse posamezne dele za vse sisteme. Na veliko in malo!

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Ustanovljena l. 1900 Delniška glavnica in rezervni zakladi cca K 150.000.000.— Ustanovljena l. 1900

Čekovni račun št. 10.509. — Brzojavni naslov: Banka, Ljubljana. — Telefon št. 261 in 413.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle. □ Obrestuje vloge najugodnejše. □ Prodaja srečke razredne loterije.

Podružnice: Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.